

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Дипломна робота
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
на тему:
«Функціонування for-to-infinitive в давньоанглійській мові»

Виконала:

Студентка VII курсу 71 групи

Напряму підготовки: 8.020303

Мова і література (англійська)*

денної форми навчання

Яковчук Марія Валеріївна

Наукові керівники:

доктор філологічних наук, професор

Буніятова Ізабелла Рафаїлівна

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I Інфінітив як об'єкт лінгвістичних досліджень

1.1. Інтерпретація інфінітиву у різних лінгвістичних парадигмах

1.2. Структура та семантика інфінітиву в історії англійської мови

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ II Теоретичні засади вивчення лексичних одиниць в

давньоанглійський період

2.1. Становлення та розвиток мови в давньоанглійському періоді

2.2. Походження та розвиток for-to-infinitive у давньоанглійській мові

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ III Лінгвістичний аналіз for-to-infinitive в давньоанглійській мові

3.1. Значення та функції for-to-infinitive в давньоанглійській мові

3.2. Синтаксичні варіанти for-to-infinitive в давньоанглійській мові

Висновки до третього розділу

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Проблема синтаксичних змін завжди посідала важливе місце у науці про мову. Останні десятиліття позначені помітними успіхами в царині історичного синтаксису германських мов, зумовленими необхідністю пошуку нових методів та підходів до вивчення мовних явищ. Центр уваги у синтаксичному дослідженні змістився до системного пояснення мовних явищ у діяхронії, що сприяє розв'язанню таких проблем історичного синтаксису як інфінітивні конструкції у давньоанглійській мові.

Справжній прорив у вченні про речення та його складові у другій половині ХХ століття пов'язаний з новаторськими роботами Н.Хомського та його послідовників. Також, вагомий внесок у розвиток цього питання зробили такі науковці, як Жук В., Криворучко Т., Очковська А., Снісаренко І. Серед закордонних знавців варто згадати таких дослідників: Аллен С., Віссер Ф., Денісон Д., Фішер О.

Попри значні досягнення вітчизняної та зарубіжної синтаксичної думки, чимало проблем у дослідженні синтаксису англійського речення в історичній перспективі залишаються невивченими, зокрема і функціонування інфінітивних конструкцій.

Актуальність зумовлена необхідністю комплексного вивчення функціональних і семантичних ознак інфінітивних конструкцій, зокрема *for-to-infinitive*, та їхньої кореляції в історичному аспекті, яке сприятиме подальшій розробці проблем історичного синтаксису англійської мови.

Разом з тим варто відмітити, що висвітлення проблеми інфінітивних речень у лінгвістиці є недостатнім, а отже, потребує більш поглибленого вивчення. Це і визначило **мету** роботи, яка полягає у встановленні основних властивостей інфінітивної конструкції *for-to-infinitive* у давньоанглійській мові шляхом визначення її основних семантичних ознак і синтаксичних функцій у досліджуваний період.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низки конкретних **завдань**:

- дослідити основні інтерпретації поняття «інфінітив».
- визначити структурно-семантичні особливості інфінітивних конструкцій у діяхронії.
- простежити походження та розвиток *for-to-infinitive* у давньоанглійській мові.
- розкрити стилістичні особливості, значення та функції *for-to-infinitive* у давньоанглійській мові.
- виявити синтаксичні варіанти *for-to-infinitive* у давньоанглійській мові.

Об'єктом дослідження є інфінітивна конструкція *for-to-infinitive* у давньоанглійській мові.

Предмет дослідження: функціональні, структурно-семантичні особливості інфінітивних конструкцій, зокрема *for-to-infinitive*, у давньоанглійській мові.

Матеріалом дослідження слугують: стаття з журналу «*American Journal Experts*» за 2016 рік «*Editing Tip: Split Infinitives*» та «*The Classification of Infinitives a Statistical Study*» з «*Grace Theological Journal*» за 1985 рік, а також дві статті з «*Journal of English Linguistics*» за 2012 рік: «*Gerund versus Infinitive as Complement of Transitive Verbs in English*» і «*Adverbial and Relative to-Infinitives*»; літературні тексти *Guy's Treat. on Wounds*, *Guy's Treat. on Ulcers*, *Gospel of Nicod*, *Metr.Paraphr*, *The Homilies of the Anglo-Saxon Church*, *Beowulf*, а також твори таких письменників і мислителів, як Malory, Caxton, Lydgate, Chaucer, Defoe, Shakespeare, Galsworthy.

Для вирішення поставлених завдань та з урахуванням особливостей фактичного матеріалу в роботі комплексно застосовувалися такі **методи**: індуктивний метод, який визначає напрям дослідження від накопичення мовного матеріалу до його систематизації та визначення особливостей функціонування синтаксичних одиниць; метод лінгвістичного опису, який передбачає безпосереднє дослідження явища у тексті, систематизацію та

узагальнення особливостей функціонування for-to-infinitive у текстах давньоанглійських пам'яток; метод дедуктивного аналізу для підтвердження на практичному матеріалі висунутих теоретичних гіпотез щодо закономірностей функціонування for-to-infinitive у давньоанглійській мові, а також методи кількісний, суцільної вибірки та структурно-лінгвістичний.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що ґрунтовного аналізу лінгвальних особливостей інфінітивних конструкцій, та зокрема for-to-infinitive, у текстах давньоанглійської мови сприятимуть розробці концепції досліджуваної конструкції в історичному розрізі, загальної теорії розвитку мовних систем та типології складнопідрядного речення в діяхронії, ґрунтовнішому вивченню історичної варіативності мовних одиниць.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання її основних результатів, теоретичних положень та висновків у семінарських курсах з історії англійської мови, теоретичної граматики. Матеріали дослідження можуть бути використаними при написанні студентських наукових праць.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що в дослідженні уперше здійснений комплексний аналіз семантичних і функціональних особливостей інфінітивних конструкцій, та for-to-infinitive зокрема у мові давньоанглійського періоду на матеріалі текстів письменників та мислителів різних періодів історії англійської мови, зокрема давньоанглійського.

Робота складається із вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаної літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксенов А. П. К вопросу о субъекте инфинитива в современном английском языке // Учен. зап. к Моск. гос. пед. ин-та иностр. яз. им. М.Тореза. – М.: Изд-во Моск. гос. пед. ин-та иностр. яз., 1969. – Т. 52. – С. 26-45.
2. Аракин В. Д. История английского языка / Аракин В. Д. – М. : Физматлит, 2003. – 272 с.
3. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М.: Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с
4. Белецкая И. С. Некоторые инфинитивные сочетания со вторичной предикацией в современном английском языке // Вопр. англ. филологии: Сб. науч. трудов. – Пятигорск: Изд-во Пятигорского гос. пед. ин-та иностр. яз., 1966. – С. 40-60.
5. Блох М. Я. Теоретична граматика англійської / М. Я.Блох. М.: Вища школа, 1983. – 383 с.
6. Бруннер К. История английского языка: В 2 т. – М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1956. – Т. II. – 391с.
7. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1988. – 256 с.
8. Вовченко Н. Ф. Across Great Britain. По Великій Британії / Н. Ф. Вовченко. —К.: Знання, 2002. —222 с.
9. Гагаркина Ф. Г. Инфинитивные предложения в современном английском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / к Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. М.Тореза. – М., 1976. – 22 с.
10. Гапова Е. И. Функционирование инфинитивных оборотов в английском тексте: Дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04. – Минск, 1988. – 182 с.
11. Герасименко І. А. Типологія інфінітива (на матеріалі слов'янських, германських та романських мов): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / Донецький держ. ун-т. – Донецьк, 2000. – 18 с.
12. Голіцинський Ю. Б. Great Britain / Ю. Б. Голіцинський. — СПб.: КАРО, 2002. – 480 с.

13. Грузинська І. О., Черкаська Є. Б. English Grammar / Є. Б. Черкаська, І. О. Грузинська. – К.: Радянська школа, 1955. – 208 с.
14. Гузеєва К. А. Граматика англійської мови: Інфінітив / К. А. Гузеєва. — С-Пб.: КАРО, 2000.
15. Двоєнко В. Інфінітивні конструкції в англomовній науково-технічній літературі та їх переклад українською мовою. – [Електронний ресурс] / В.Двоєнко. – Режим доступу: <http://faculty3.khai.edu/uploads/literature/literature/1354110944.pdf>
16. Жималенкова Т. М., Мильцева Н. А. Универсальный довідник по граматиці англійської / Т. М. Жималенкова, Н.А. Мильцева. М.: Глосса, 2005. — 280с.
17. Жук В. Синтаксичні особливості словосполучень з інфінітивом у діяxронії / В. Жук // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2013. – Вип. 37. – С. 109 – 110.
18. Золотова Г. А. О синтаксической природе современного русского инфинитива // Научные доклады высшей школы. Филологические науки. – 1979. – № 5. – С. 43-51.ба
19. Иванова И. П. История английского языка : [Учебник. Хрестоматия. Словарь] / Иванова И. П., Чахоян Л. П., Беляева Т. М. – СПб. : Лань, 2001. – 512с.
20. Иванова И., Чахоян Л., Беляева Т. История английского языка / И. Иванова, Л. Чахоян, Т. Беляева. – С.Петербург, 1999. – 300 с.
21. Ильиш Б. А. История английского языка: Учеб. пособие. 5-е издание / Б. А. Ильиш. – М.: Высшая школа, 1968. – 419 с.
22. Исаева З. К. Номинативные и ситаксические функции неличных форм английского глагола: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. им. М.Тореза. – М., 1981. – 28 с.
23. Козак Р. В. Инфинитивные предложения в структурно-семантическом и функциональном аспектах (на материале русского и

украинского языков): Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01, 10.02.02. – Черкассы, 1993. – 289 с.

24. Колпакчи М. Дружеские встречи с английским языком / М. Колпакчи. — СПб.: Corvus. Книжный дом, 1993. — 384 с.

25. Костюченко Ю. П. Історія англійської мови / Ю. П. Костюченко. — К.: Радянська школа, 1963. — 422 с.

26. Мейе А. Общеславянский язык / А. Мейе. — М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1951. — 491 с.

27. Мороховский А. Н. Слово и предложение в истории английского языка / А. Н. Мороховский. — К.: Вища школа, 1980. — 215 с.

28. Очковська А. Суб'єктивні інфінітивні конструкції в історії англійської мови. — [Електронний ресурс] / А. Очковська. — Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17771/98.pdf>

29. Рахматова Р. Т. Диахроническая типология инфинитивных конструкций : на материале персид., тадж. И англ. яз. / [Текст]: автореф. дис. на соискание научной степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 / Рано Тахирджановна Рахматова. — Санкт-Петербург, 1997. — 23 с.

30. Смирницкий А. И. Древнеанглийский язык / А. И. Смирницкий. — М.: МГУ, 1998. — 318 с.

31. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка / А. И. Смирницкий. — М.: Изд-во лит-ры на иностр яз., 1957. — 286 с.

32. Снісаренко І. Є. Інфінітивна конструкція з прийменником for у середньоанглійській мові: семантика та функціонування: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 — «Германські мови» / І. Є. Снісаренко. — К., 2001. — 190 с.

33. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса / Л. Теньер. — М.: Прогресс, 1988. — 654 с.

34. Усманова Д. С. Инфинитивное обстоятельство в современном английском языке: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / Ташкентский гос. пед. ин-т ин. яз. им. Ф.Энгельса. — Ташкент, 1990. — 19 с.

35. Цветкова Т. К. Путівник з граматики англійської мови / Т. К. Цветкова. – М., 2000
36. Яковлева Р. Инфинитивный оборот с предлогом *for* в современном английском языке // Вопр. филологии ин-тамеждунар. отнош: Сб. ст. – М.: Изд-во ИМО. – 1957. – С. 3-18.
37. Ярцева В. Н. История английского литературного языка IX-XV вв. / В. Н. Ярцева. – М.: Наука, 1985. – 247 с.
38. Ярцева В.Н. Развитие сложноподчиненного предложения в английском языке / В. Н. Ярцева. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1940. – 116 с
39. Allen C. L. Topics in Diachronic English Syntax / C. L. Allen. – N.Y.; L.: Garland Publ., 1980. – 176 p.
40. Baugh A. C., Cable Th. A History of the English Language / A. C. Baugh. – L.: Routledge, 1993. – 444 p
41. Callaway M. The Infinitive in Anglo-Saxon / M. Callaway. – Washington : Carnegie Institution, 1913. – P. 20-80.
42. Curme J. O. A Grammar of the English Language / J. O. Curme. – Boston: D.C. Heath and Company, 1931. – Vol. III. Syntax. – 616 p.
43. Curme J.O. English Grammar / J.O. Curme. – N.Y.: Barnes & Noble, 1966. – 308 p.
44. Fischer O. The status of *to* in Old English *to*-infinitives: A reply to Kageyama // *Lingua*. – 1996. – Vol. 99. – P. 107-133.
45. Fisher O. The Distinction Between Bare and *to*-infinitival Complements in Late Middle English / Olga Fisher // *Diachronica* 12, 1995. – P. 1-30.
46. Fisher O. The Syntax of Early English / Olga Fisher, Ans van Kemenade, Willem Koopman, Wim van der Wurff // Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 341 p.
47. Jack G. The infinitive in Early Middle English Prose / George Jack // *Neuphilologische Mitteilungen* 92, 1991. – P. 311-341.
48. Jeffers R. J. Remarks on Indo-European Infinitives // *Language*. – 1975. – Vol. 51. – № 1. – P. 133-148.

49. Jespersen O. A Modern English Grammar on Historical Principles. – L.: George Allen & Unwin LTD, 1954. – Vol. 4. – Part V. Syntax. – 528 p.
50. Kageyama T. AGR in Old English Infinitives / Taro Kageyama // *Lingua* 88, 1992. – P. 91-128.
51. Koster J., May R. On the constituency of infinitives // *Language*. –1982. – Vol. 58, № 1. – P.116-142.
52. Lightfoot D. How to Set Parameters: Arguments from Language Change/ David Lightfoot // Cambridge, Mass: MIT Press, 1991. – 226 p.
53. Lightfoot D. W. Principles of Diachronic Syntax / D. W. Lightfoot. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1979. – 429 p.
54. Mason C. P. English Grammar. Including Grammatical Analysis / C. P. Mason. – L.: Bell & Sons, 1884. – 271 p.
55. Ohlander U. A Study on the Use of the Infinitive Sign in Middle English // *Studia Neophilologica*. – 1941-42. – Vol. 14. – P. 58-66.
56. Pence R.W., Emery D.W. A Grammar of Present-Day English / R.W. Pence, D.W. Emery. – N.Y.: The Macmillan Company, 1963. – 436 p.
57. Ramsey S. The English Language and English Grammar / S. Ramsey. – N.Y.: Haskell House Publ., 1968. – 571 p.
58. Rot S. Old English / S. Rot. – Budapest: Tankönyvkiadó-Magyar MacMillan, 1992. – 608 p.
59. Trnka B. On the Syntax of the English Verb from Caxton to Dryden / B. Trnka. – Prague: Academia, 1930. – 98 p.
60. Visser F. Th. An Historical Syntax of the English Language / F. Th. Visser. – Leiden: E.J.Brill, 1966. – Part II. Syntactic Units with One Verb. – 1305 p.